

Margot Irene Haugland

Født 1921

Gift med Realf Haugland

Middelskole

Butikkdame

Margot er speiderlederen for jentene i Sandnes. Hun har vært aktiv KFUK-speider fra tolvårsalderen og hadde noen uvanlige år som speiderleder på Fjordsyn i Riska på 1950-tallet. I mange år har hun oppdradd og innvidd en kjempestor flokk Sandnesjenter i speiderlivet. Hun har gått alle grader som patruljefører, troppsfører og gruppeleder og pensjonerte seg med St. Georgs Gilde. Parallelt med speiderarbeidet er det og blitt plass til Røde Kors og besøkstjeneste. Hun har vært innom barnehjem med handikappede, stell og omsorg av pleietrengende. Tiden går, Realf er død. Hun har solgt huset sitt og flyttet til serviceleilighet i Huset Vårt.

GLIMT FRA BARNEÅRENE

Jeg er født i Sandnes, men flyttet til Sokndal da jeg var et halvt år og ble der i sju år. Ei bestemor kom fra en tradisjonsrik gård på Barkeland i Jelsa, mens den andre kom fra en veiløs strandgård, Maal, mot storhavet i Åna Sira.

Jeg kan huske at vi bodde i et lite hvitt hus som nå er fredet. Far min dreiv forretning, men fant ut at arbeidsvilkårene var bedre i Sandnes, og dermed vendte vi tilbake. Jeg begynte riktignok på skolen i Sokndal, men ville ikke spise nisten. Da ga frøken beskjed om at hun ikke kunne ta ansvaret, og skolegangen ble utsatt et år.

Margot hadde sine tidlige barneår i Sokndal. Familien bodde i det lille hvite huset midt i bildet. Det er nå fredet. Bildet er malt av Leonhard Sæland.

Tilbake til fødestedet begynte jeg på Stangeland skole og gikk der i seks år. Ferdig med folkeskolen flyttet familien ned i Langgata, slik at jeg kunne gå på middelskolen. Elevene fra Sandnes var sikret skoleplass, mens nabokommuner måtte sloss om restplassene.

Jeg hadde en veldig god barndom, egentlig lite penger, ikke mye å rutte med, men mye kjærlighet. Fra tolvårsalderen var jeg ivrig KFUK-speider. Det kom til å følge meg omtrent resten av livet. Far var husmaler. Han var flink med farger, og en av hobbyene hans var staffeli og pensel. Han er mester for alle maleriene på veggene i leiligheten.

Jeg husker at bror min ble syk med hjerteproblemer. Han lå faktisk på sykehus et helt år. Jeg gikk i tredje middel, og ville slutte på skolen og heller gå på sykebesøk. Men da kom læreren hjem og nesten tvang meg til å ta eksamen. Jeg har aldri vært god i årstall, men kom opp i historie av alle ting. Der utenfor eksamenslokalet traff jeg på lektor Arneson og sensor. «Har du gjort hjemmeleksa di nå?», spurte han. Jeg sa som sant var at jeg kunne alt om Krimkrigen. Inne ved eksamensbordet trakk jeg riktig lapp, Krimkrigen. De to karene så på hverandre. Dermed slapp jeg til, og jeg må ha imponert. Riktignok ble ikke mer skole. Ikke så lenge etterpå kom andre verdenskrig.

BUTIKKDAME OG EKTESKAP

Bestefar O. Sæland hadde butikk og solgte leketøy i Langgata, og der ble jeg butikkdame. Jeg begynte like etter middelskolen, jobbet fast til jeg giftet meg. Da hadde jeg en pause, men kom tilbake når det ble

travelt, for eksempel under julehandelen. Det var en veldig grei arbeidsplass. Og så hadde jeg jo Realf.

Mens det enda var krig, i 1944, giftet vi oss. Sere-
monien måtte skje hos byfogden i Stavanger. Etterpå
tok vi turen til Sandneskirken for å få velsignelsen av
prost Tonstad. Første tiden bodde vi ett år i Langgata,
oppå forretningen, så noen år på Hana, i huset vi delte
med svoger og svigerinne. Senere var det bestefar som
ordnet opp. Han hadde kjøpt seg eiendom med hytte på
Trones. Foreldrene mine overtok hytten. Under krigen
fikk de aller nådigst bygd på to rom. De eldste bodde
nede, mens Realf og jeg fikk oss liten leilighet oppe.
Sånn ble vi boende. Jeg var hjemmевærende og kunne
avlaste foreldrene når det ble nødvendig. Vi hadde for-
eldrene boende hjemme så lenge de levde. Far trengte
pleie de siste årene. Det hadde aldri gått uten Realf.

SPEIDERLEDER PÅ FJORDSYN

Noen år etter krigen fikk jeg henvendelse om å starte
opp en speidergruppe på Fjordsyn, arbeidsheimen
i Riska. Stavanger Vanførelag hadde kjøpt et nedlagt
gårdsbruk, og dette var like etter krigen. Det ble kjøpt
inn brakker som fungerte som internat, og låven ble
tilrettelagt med snekkerverksted. Med god støtte fra
Vanføreforeningene i Stavanger og Sandnes kom kokke
og betjening på plass. Elever fra hele landet søkte seg
til Arbeidsskolen.

Speiderjentene som jeg skulle ta meg av, var ikke
unge lenger, men du så flotte og fornøyde. Jeg var ikke
alene om speideraktiviteten, og hadde med meg Margot
Eggebø. Engang på vei heim fra Fjordsyn glapp bussen.

På 1950-tallet ledet Margot Irene Haugland en speidergruppe på Fjordsyn. Sammen med Laura Østgaard og Bergljot Eriksen deltok hun på Extension på Øyslebø utenfor Kristiansand. Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent

Vi så bare de røde små lysene forsvinne rundt hjørnet. Bussen gikk om Frøyland, og vi måtte altså gå fra Li til Hogstad. Dette var siste buss for dagen, ca. kl. 21.00. Mørkt var det, ingen gatebelysning, ingen trafikk om-
trent. I nøden stoppet vi en motorsykkel, en trehjuler. Sjøføren var hyggelig, «jeg kan bare ta én passasjer». Venninna hadde slekt i nærheten, og vi ble fort enige om at jeg skulle få skyssen. Gjett om jeg var redd, for

ristingen var en ting. Jeg tenkte bare hvordan jeg skulle stikke av hvis han stoppet i bekmørke og satt på spranget hele turen. Men jeg kom trygt til Vågen, og spaserte videre heim.

En gang i 1950-årene var det egen landsleir for Extensionspeidere på Øyslebø utenfor Kristiansand, og mange med forskjellige handikap var samlet. De fleste deltakerne var 12-14 år. Selv hadde jeg med meg Gerda, Laura Østgaard (43) med krykker og Bergljot Eriksen (49) i rullestol. De kastet seg med liv og lyst inn i leken og konkurransene. Det å slå opp telt, steke brød på pinne, oppleve mye god underholdning, og samles med sang rundt leirbålet, hørte med.

Egentlig var det ingen selvfølge å få dra på leiren, for rektor på Fjordsyn var ikke positivt innstilt. Da var det godt å ha Richard P. Svarstad i nærheten. Han var formann i styret og ivret for sunne utfordringer, ikke minst for de svakeste. Og nettopp Laura og Bergljot ble leirens solstråler.

Det kan nevnes at Statens ungdoms- og idrettskontor bidro med kr 2000 slik at alle fikk dekket reiseutgiftene, og det var en god hjelp.

LÆRERVIKAR PÅ STANGELAND SKOLE

Utdannelsen min stoppet med middelskolen. Jeg hadde riktignok tatt kurs i engelsk og tysk. Med denne beskjedne bakgrunnen ble jeg spurt av rektor Sandvik om å gå inn i skolen som lærervikar. Jeg påpekte at jeg ikke hadde kvalifikasjonene, og skolen hadde nylig begynt med formskrift. Rektor viste til at jeg hadde så mange års erfaring fra speiderarbeid, og jeg var vant

å arbeide med barn. Den nye skrifttypen skulle jeg få hjelp til. Jeg tok imot tilbudet og ble værende vel ett års tid og fant fort ut at læreryrket er ganske utfordrende. Jeg ble faktisk så inspirert at neste mål var lærerskolen. Men samtidig hadde både Realf og jeg syslet med tankene om egen butikk.

FRA EGEN KOLONIALBUTIKK TIL GAMLEHJEMSENGASJEMENT

Kremmerånden lå muligens nedfelt. Muligheten kom da et lite hus med butikklokale i Ganddal kom for salg. Det gikk i kolonialvarer. Vi investerte i dette prosjektet og la læreren på hylla. Dette ble arbeidsplassen vår de neste årene, med lange arbeidsdager og mye godt samarbeid.

En periode hadde Sandnes kommune driftsansvaret for Vatneli. Anlegget hadde en tid tilbud til eldre dagpasienter som var hjemme lørdag og søndag. Selv har jeg vært litt opptatt av at vanlige fornuftige husmødre kan være til god hjelp for de eldste. Og her fikk jeg prøvd meg i kommunal eldreomsorg, som frivillig, mens mannen min vikarierte for en ansatt.

Senere kom henvendelsen til mannen min om å overta stillingen som bestyrer på Sandnes gamlehjem. Før butikkepoken hadde han erfaring fra sykkelefabrikken. Slik var det den gang, litt mer tilfeldig hvor du kunne lande i arbeidslivet. Det ble fem år med de gamle, og jeg fulgte liksom med på lasset som frivillig og sitter igjen med mange gode minner fra disse årene.

UT I VERDEN

Neste arbeidsplass ble på et barnehjem Jordan. Alle de 40-50 barna hadde handikap. En sykepleier fra Stavanger, som jobbet på Dale, hadde erfaring fra stedet. Tilfeldigvis kjente jeg henne. Vi hadde lenge hatt lyst å reise ut, og tok utfordringen da vi ble orientert om et ledig vikariat. Dette var omtrent på den tiden min mann ble pensjonist, og på den måten var vi reiseklare ganske raskt. Det var ingen lukrativ jobb. Men vi fikk mat, opphold og bil. Vi hadde nesten ikke vært utenfor Norges grenser. Vi møtte barnehjemmet med litt engelsk og mest fingerspråk. Ungene kom fra mer avsideliggende steder i nærheten. Vi hadde kontakt med hjemmene og var på hjemmebesøk.

*På midten av 1980-tallet arbeidet Margot Irene Haugland og mannen på et barnehjem i Jordan. Den lille hjerteknuseren på fanget hennes var en av 18 søsken.
Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent*

Og to sosialkuratorer fulgte opp ungene. Barna var hos oss tre måneder om gangen. Da ble det foretatt en faglig vurdering. Mange fikk forlenget opphold.

De første dagene våre var satt av til akklimatisering. Hun som da drev stedet, var svensk, underlagt organisasjonen «Individuell menneskehjelp». Da hun dro tilbake til hjemlandet, var det oss to igjen. Realf vikarierte som daglig leder, jeg var frivillig. Der var seks unge, kjekke europeere i staben. De andre rundt 40 deltid-ansatte var innfødte. Barna var delt i fire grupper etter alder og funksjonsnivå. De bodde i internat. I enden av internatet lå leiligheten vår. Vi hadde i prinsippet aldri fri, men tempoet var litt bedagelig.

Noe av det første jeg skulle gjøre, var å lage mat til en med Føllings sykdom. Ei mor hadde født 18 barn, seks var døde av denne sykdommen. Én var altså på institusjonen vår. Han gikk det veldig bra med, og han fikk seg med tiden en ledende stilling. Men de fleste barna hadde ikke samme mulighetene.

Arbeidet ble fantastisk, den fineste arbeidsplassen jeg har hatt. Dette var tidlig i 1980-årene, ca. ett og et halvt år varte oppholdet. Senere var vi tilbake flere ganger, riktignok for kortere perioder. Vi har bl. a. vært gjester i flere brylluper.

Organisasjonen hadde sitt utspring fra Sverige. Den startet opp i Tyskland rett etter krigen, og det var da rettet mot flyktninger, ikke tyskere.

Få år senere var vi noen måneder i Hannover i samme organisasjon. Anlegget der het «Haus am See». Beboerne var bl. a. tidligere flyktninger fra Chile. På hjemmet var der også en som hadde tilhørt Baader-

Meinhof-gruppen, en tysk terrororganisasjon fra 1970-årene. Han hadde sonet fengselsstraffen og skulle nå tilbakeføres til samfunnet. Denne karen gjorde meg utrygg inne i skogen der. Var han i nærheten, hadde jeg alltid telefonnummer til politiet i lommen. Hver søndag var det åpent for turfolk som gikk forbi, og det var kjekt. Nå er anlegget solgt og blitt museum.

VIKARJOPP I PRIVAT ALDERSHJEM

Etter at vi kom heim, var det fram og tilbake til Oslo. Vi vikarierte i et aldershjem der. Realf hadde tidligere tatt et kurs i Oslo og ble der kjent med et ektepar som drev privat aldershjem. Hvis disse skulle ha fri eller ferie, vikarierte vi. Vi var begge pensjonister over 70 år, men vi stelte og hygget oss med de som var enda eldre. Ei av de eldre kunne være litt sær. Hun og jeg måtte ta oss en dans før hun ville legge seg, men da var alt greit. Vi hadde det daglige stellet med dusjing og bading. Og til sine tider kokte jeg mat, selv om det utenom oss var både vaskehjelp og kjøkkenhjelp.

SPEIDER FOR LIVET

Sandnes 1. KFUK startet opp våren 1918, inspirert av guttene som startet opp året før. Det var lærer Anna Opsal som stiftet foreningen. Hun var en ildsjel, og overvåket speiderarbeidet all sin tid videre, til hun døde høsten 1964. Sandnes 1. KFUK er også eldre enn Norges Kristelige Ungdomsforbund som de er tilsluttet. Vår speidergruppe er en av de eldste i distriktet, og jeg har vært medlem fra 1934. Jeg betaler fortsatt kontingenten. Krigen kom, alt av uniformer og utstyr måtte innleveres.

Sandnesspeiderne hadde i mange år egen hytte i Vagleskogen, hytta ble kalt Zulu. Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent

Da krigen var slutt, våknet speideraktiviteten. På 1950-tallet hadde vi tre tropper samtidig. Anna Opsal var trofast gruppeleder gjennom mange år. Selv var jeg troppsleder for én av de tre troppene. Senere tok jeg over som gruppeleder. Vi hadde mye uteaktivitet, fantastisk mange fine turer. Hytten i Vagleskogen, Zulu, som vi sikret oss i 1927, var et fast samlingssted omtrent hele året.

Eiendommen er ca. 10 dekar, og den ga oss stor glede, med bading i elva, spill og lek i mange år. Men så begynte hæverket, som gikk ut over vinduer og altan. Utpå 1970-tallet fant vi ut at hytten måtte fjernes. Stedet ligger nå åpent for speidere og andre interesserte som liker å komme seg ut i fin natur.

Jeg fortsatte i mange år, har gått alle gradene, som patruljefører, troppsleder, gruppeleder etc. Arbeidet med de yngste, meisene, er ikke minst interessant. Som gruppeleder hadde jeg god kontakt med alle, både

de yngste og de eldste. De fleste årene så vi fram til og planla sommerens leir, enten det ble troppsleir, kretsleir eller landsleir.

Så kom den dagen jeg synes jeg hadde fått med meg det meste, og gikk over fra aktiv speider til St. Georgs Gilde. Dette er voksne speidere, alle forbund og både kvinner og menn er representert. Jeg var med og startet det opp i 1960. Det var en veldig koselig gjeng. Ingolf O. Torgersen var formann i 14 år, og jeg var formann i 14 år. Jeg er med fortsatt, men nå er ikke aktiviteten så stor lenger. Siste leiren for seks år siden var på Oгна. Da reiste mannen min og jeg ut hver dag og solgte brukte frimerker, og vi fikk inn flere tusen kroner til speiderarbeidet.

Røde Kors har engasjert oss begge to fra vi var ganske unge. Det var nok denne organisasjonen som fikk meg til å starte speidergruppe på Fjordsyn. Senere ble speiderne der eldre og svakere. Da overtok Røde Kors med faste møtedager en gang hver måned. Slike tilstillinger hver måned fortsatte Røde Kors med så lenge Fjordsyn og Riskatun eksisterte. Vi er faste besøkvenner rundt omkring i kommunen, der vi føler det kan være behov og avbrekk i hverdagen for de mange som har fått redusert livskvalitet. Jeg har bl. a. tre av kommunens bo- og aktivitetssentre på besøkslisten.

I mange år har jeg hatt fotografering som hobby. Vi fotograferte begge to, han slides, jeg tok papirbilder. Det har blitt mange albumer, tror jeg har 14 stk. Noen er ferdig teksten, men ikke alle. Jeg har enda en jobb å gjøre der. Og ikke overraskende, er speiderlivet godt dokumentert i fotomaterialet.

Speiderbevegelsen er internasjonal. En gang, Margot Irene Haugland hadde besøk fra Australia, samlet hun en gjeng speiderledere til et hyggelig møte hjemme hos seg selv. Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent

ALDERDOM

Helsen har vært god. Men jeg merket at det ble tungt å gå alene videre da Realf døde for to-tre år siden. Dess lenger vi lever sammen som ektepar, dess større blir savnet når døden rammer. Plutselig må du ordne opp i alle praktiske gjøremål alene, og det blir trolig mer belastende jo eldre du er.

Jeg valgte etter kort tid å selge huset og flyttet inn i serviceleilighet i Huset Vårt. Her trivs jeg veldig godt, men kunne nok ønsket meg en bedre utsikt fra stuevinduet og ikke en tung betongvegg i bakgården. Men leiligheten ligger sentralt. Jeg har ikke innskudd, bare fast månedsleie. Her serveres middag fem dager i uken. Vaktmesteren er serviceinnstilt og aldri langt unna. Matbutikken er rett rundt hjørnet. Jeg har ingen stor slekt, men mange trofaste venner som stikker innom. Det verdsetter jeg.